

הַלְבוֹת תַּפְלָה פֶּרֶק יא

א. כָּל מְקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ עֲשָׂרָה מִיִּשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לְהִכִּין בּוֹ בֵּית שְׂיִכְנֻסוֹ בּוֹ לְתַפְלָה בְּכָל עֵת תַּפְלָה; וּמְקוֹם זֶה, הוּא הַנִּקְרָא בֵּית הַכְּנֻסֶּת. וְכוּפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת לָהֶן בֵּית הַכְּנֻסֶּת, וְלִקְנוֹת לָהֶן סֵפֶר תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים.

ב. כְּשֶׁבוֹנִין בֵּית הַכְּנֻסֶּת, אֵין בּוֹנִין אוֹתוֹ אֶלָּא בְּגִבְהָהּ שְׁלֹעִיר, שְׁנֶאמַר "בְּרֹאשׁ הַמִּיּוֹת, תִּקְרָא" (משלי א, כא). וּמִגְבִּיהֵין אוֹתוֹ עַד שִׁיְהִיָּה גְבוּהָ מִכָּל חֲצֵרוֹת הָעִיר, שְׁנֶאמַר "וּלְרוֹמָם אֶת-בֵּית אֱלֹהֵינוּ" (ראה עזרא ט, ט). וְאֵין פּוֹתֲחִין פִּתְחֵי בֵּית הַכְּנֻסֶּת אֶלָּא לְמִזְרַח, שְׁנֶאמַר "וְהַחֲנִים לִפְנֵי הַמִּשְׁכָּן קִדְּמָה . . ." (במדבר ג, לח). וּבוֹנִין בּוֹ, הֵיכַל שְׁמִינִיחִין בּוֹ סֵפֶר תּוֹרָה; וּבוֹנִין הֵיכַל זֶה, בְּרוּחַ שְׁמֵת־פְּלִינְ לִין כְּנֻגְדָּה בְּאוֹתָהּ הָעִיר, כְּדִי שְׁיִהְיוּ פְּנִיָּהֶן אֶל מוֹל הַהֵיכַל, כְּשִׁיעֲמָדוּ בַּתַּפְלָה.

ג. וּמַעֲמִידִין בֵּימָה בְּבֵית הַכְּנֻסֶּת בְּאַמְצַע הַבֵּית, כְּדִי שְׁיַעֲלָה עָלֶיהָ הַקּוּרָא בַּתּוֹרָה אוֹ מִי שֶׁהוּא אוֹמֵר לָעָם דְּבָרֵי כְבוֹשִׁין כְּדִי שְׁיִשְׁמְעוּ כָּלָם. וְכִשְׁמַעֲמִידִין הַתְּבָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סֵפֶר תּוֹרָה, מַעֲמִידִין אוֹתָהּ בְּאַמְצַע, וְאַחֲרֵי הַתְּבָה כְּלִפְנֵי הַהֵיכַל, וּפְנִיָּה כְּלִפְנֵי הָעָם.

ד. פִּיצֵד הָעָם יוֹשְׁבֵין בְּבֵתִי כְּנֻסִּיּוֹת הַזְּקֵנִים יוֹשְׁבֵין פְּנִיָּהֶם כְּלִפְנֵי הָעָם, וְאַחֲרֵיהֶם כְּלִפְנֵי הַהֵיכַל; וְכָל הָעָם יוֹשְׁבֵין שׁוֹרָה לִפְנֵי שׁוֹרָה, וּפְנֵי כָּל שׁוֹרָה לְאַחֲרֵי הַשׁוֹרָה שְׁלִפְנִיָּהּ, עַד שְׁיִהְיוּ פְּנֵי כָּל הָעָם כְּלִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ, וְכָלִפְנֵי הַזְּקֵנִים וְכָלִפְנֵי פְּנֵי הַתְּבָה. וּבַעֲת שְׁשָׁלִיחַ צָבוּר עוֹמֵד לְתַפְלָה, עוֹמֵד בְּאַרְץ לִפְנֵי הַתְּבָה, וּפְנִיּוֹ לִפְנֵי הַקֹּדֶשׁ, כְּשֶׁאֵר הָעָם.

ה. בְּתִי כְּנֻסִּיּוֹת וּבְתִי מִדְּרָשׁוֹת נוֹהֲגִין בָּהֶן כְּבוֹד, מְכַבְּדִין אוֹתָן, וּמַרְבְּצִין אוֹתָן. וְנִהְגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּסִפְרָד וּבְמַעֲרָב בְּשִׁנְעָר וְאַרְץ הַצִּבִּי, לְהַדְלִיק עֲשָׂשִׁיּוֹת בְּבֵתִי כְּנֻסִּיּוֹת, וּלְהַצִּיעַ בְּקִרְקָעַן מַחְצֵלוֹת כְּדִי לִישֵׁב עֲלֵיהֶן. וּבְעָרֵי אֲדוֹם, יוֹשְׁבֵין שָׁם עַל הַכְּסָאוֹת.

ו. בְּתִי כְּנֻסִּיּוֹת וּבְתִי מִדְּרָשׁוֹת אֵין נוֹהֲגִין בָּהֶן קִלּוֹת רֹאשׁ, כְּגוֹן שְׁחוּק וְהַתֵּל וְשִׁיחָה בְּטִלָּה. וְאֵין אוֹכְלִין בָּהֶן, וְאֵין שׁוֹתִין בָּהֶן, וְאֵין נֹאֲוֹתִין בָּהֶן, וְאֵין מְטִילִין בָּהֶן. וְאֵין נִכְנָסִין לָהֶן לֹא בַּחֲמָה מִפְּנֵי הַחֲמָה, וְלֹא בַּגְּשָׁמִים מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים. וְחֲכָמִים וְתַלְמִידֵיהֶם מִתְּרִין לֹאכֹל וְלִשְׁתּוֹת בָּהֶן, מִדַּחַק.

ז. וְאֵין מַחְשְׁבִין בָּהֶן חֲשִׁבוֹנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ חֲשִׁבוֹנוֹת שְׁלִמְצוּהָ, כְּגוֹן קֶפֶה שְׁלִצְדָּקָה וּפְדִיוֹן שְׁבוּיִים, וְכוּצָא בָּהֶן. וְאֵין מְסִידִין בָּהֶן, אֶלָּא הַסֵּפֶד שְׁלֹרְבִים, כְּגוֹן שִׁיְהִיָּה שָׁם בְּהַסֵּפֶד גְּדוּלֵי חֲכָמֵי אוֹתָהּ הָעִיר, שְׁכָּל הָעָם מִתְּקַבְּצִין וּבְאֵין בְּגִלְלָן.

ח. הִיָּה לְבֵית הַכְּנֻסֶּת אוֹ לְבֵית הַמִּדְרָשׁ שְׁנֵי פִתְחִים לֹא יַעֲשֻׂנוּ דֶּרֶךְ כְּדִי שְׂיִכְנֻס בְּפִתַח זֶה וַיֵּצֵא בְּפִתַח שְׁכֻנְגָדּוֹ לְקֶרֶב הַדֶּרֶךְ, שְׁאִסוּר לְהַכְּנֵס לָהֶן אֶלָּא לְדַבֵּר מִצְוָה.

ט. מִי שֶׁצָּרִיךְ לְהַכְּנֵס לְבֵית הַכְּנֻסֶּת לְקִירוֹת תִּינוּק אוֹ חֲבֵרוֹ יִכְנֹס וַיִּקְרָא מַעֲט אוֹ יֹאמֵר שְׁמוּעָה, וְאַחֵר כֵּךְ יִקְרָא חֲבֵרוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִכְנֹס בְּשִׁבִּיל חֲפָצוֹ, בְּלִבָּד. וְאִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ, יֹאמֵר לְאֶחָד מִן הַתִּינוּקוֹת קְרָא לִי פְסוּק שְׁאֵתָה קוּרָא בּוֹ; אוֹ יִשְׁהָה מַעֲט בְּבֵית

הַכִּנְסֹת, וְאַחֵר כֶּךָ יֵצֵא, שֶׁהִי־שִׁיבָה שָׁם מֵעֶסְקֵי מִצּוּהָ הִיא, שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁרִי, יוֹשְׁבֵי בֵיתְךָ" (תהילים פד,ה).

י. מִי שֶׁנִּכְנַס לְקִרְוֹת אוֹ לְהִתְפַּלֵּל בִּפְתַּח זֶה, מִתֵּר לוֹ לִצְאֹת בִּפְתַּח שֶׁנִּכְנְדוּ כִּדִּי לְקִרְבֵּי אֶת הַדֶּרֶךְ; וּמִתֵּר לָאָדָם לְהִכְנִס לְבֵית הַכִּנְסֹת בְּמִקְלָו וּבִמְנַעֲלוֹ וּבִאֲפֻנְדָתוֹ. וְאִם הָיָה צָרִיךְ לָרֶק, רוֹקֵק בְּבֵית הַכִּנְסֹת.

יא. בְּתֵי כְנֻסִיּוֹת וּבְתֵי מִדְרָשׁוֹת שֶׁחָרְבוּ, בִּקְדָשְׁתָּן הֵן עוֹמְדִין: שֶׁנֶּאֱמַר "וְהַשְׁמוּתִי אֶת-מִקְדָּשִׁיכֶם" (ויקרא כו,לא) אֲףֹ עַל פִּי שֶׁהֵן שׁוֹמְמִין, בִּקְדָשְׁתָּן הֵן עוֹמְדִין. וְכֵשֶׁם שֶׁנוֹהֲגִין בָּהֶן בִּישׁוּבָן, כֶּךָ נוֹהֲגִין בָּהֶן בְּחִרְבָנָן חוּץ מִכְּבוֹד וְרִבּוּץ, שְׂאִין מִכְּבֹדִין אוֹתָם וְאִין מְרַבְּצִין אוֹתָן. עָלוּ בָהֶם עֲשָׂבִים, לֹא יִתְלַשׁ; וְאִם תִּלְשׁוּ אוֹתָן, מְנִיחִין אוֹתָן בְּמִקְוָמָן, כִּדִּי שִׁירָאוּ אוֹתָם הָעָם, וְתִעֹזֵר רוּחָם וְיִשְׁתַּדְּלוּ לְבִנוּתָן.

יב. אִין סוֹתְרִין בֵּית הַכִּנְסֹת כִּדִּי לְבָנוֹת אַחֵר בְּמִקְוָמוֹ, אוֹ בְּמִקְוֹם אַחֵר, אֲבָל בּוֹנִין אַחֵר, וְאַחֵר כֶּךָ סוֹתְרִין זֶה שְׂמָא יֹאֲרַע לָהֶן אֲנָס, וְלֹא יִבְנוּ. אֲפֻלוֹ כּוֹתֵל אֶחָד מִמֶּנּוּ בּוֹנֶה חֲדָשׁ בְּצַד הַיִּשָּׁן, וְאַחֵר כֶּךָ סוֹתֵר הַיִּשָּׁן.

יג. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, שְׁלֹא חָרְבוּ יְסוּדוֹתָיו. אֲבָל אִם חָרְבוּ יְסוּדוֹתָיו, אוֹ שֶׁנָּטוּ כּוֹתְלָיו לְנַפֵּל סוֹתְרִין אוֹתוֹ מִיָּד, וּמִתְחִילִין לְבָנוֹתוֹ בְּמַהֲרָה בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, שְׂמָא תִדְחַק הַשְּׁעָה, וְיִשְׁאַר חָרֵב.

יד. מִתֵּר לַעֲשׂוֹת בֵּית הַכִּנְסֹת, בֵּית הַמִּדְרָשׁ; אֲבָל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אִין עוֹשִׂין אוֹתוֹ בֵּית הַכִּנְסֹת, שֶׁקִּדְּשַׁת בֵּית הַמִּדְרָשׁ יִתְרָה עַל קִדְּשַׁת בֵּית הַכִּנְסֹת, וּמַעֲלִין בִּקְדָשׁ וְלֹא מוֹרִידִין. וְכֵן בְּנֵי הָעִיר שֶׁמָּכְרוּ בֵּית הַכִּנְסֹת, יֵשׁ לָהֶן לְקַח בְּדָמָיו תְּבָה; מָכְרוּ תְּבָה, יֵשׁ לָהֶן לְקַח בְּדָמֶיהָ מִטְּפָחוֹת אוֹ תֵּיק לְסֹפֶר תּוֹרָה; מָכְרוּ מִטְּפָחוֹת אוֹ תֵּיק, לוֹקְחִין בְּדָמָיו חֲמִשִּׁין; מָכְרוּ חֲמִשִּׁין, לוֹקְחִין סֹפֶר תּוֹרָה. אֲבָל אִם מָכְרוּ סֹפֶר תּוֹרָה אִין לוֹקְחִין בְּדָמָיו אֵלֶּא סֹפֶר תּוֹרָה אַחֵר, שְׂאִין שָׁם קִדְּשָׁה לְמַעֲלָה מִקְדָּשַׁת סֹפֶר תּוֹרָה. וְכֵן בְּמוֹתְרֵיהֶן.

טו. וְכֵן אִם גָּבּוּ מִן הָעָם מַעֲוֹת לְבָנוֹת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, אוֹ בֵּית הַכִּנְסֹת, אוֹ לְקִנּוֹת תְּבָה, אוֹ מִטְּפָחוֹת וְתֵיק, אוֹ סֹפֶר תּוֹרָה, וְרָצוּ לְשַׁנּוֹת כָּל שֶׁגָּבּוּ אִין מְשַׁנִּין אוֹתוֹ אֲלֵא מִקְדָּשָׁה קִלְהָ, לְקִדְּשָׁה חֲמוּרָה מִמֶּנָּה; אֲבָל אִם עָשׂוּ מַה שֶׁגָּבּוּ לַעֲשׂוֹתוֹ וְהוֹתִירוֹ, מְשַׁנִּין הַמוֹתֵר לְכָל מַה שִׁירָצוּ. וְכָל כָּלִי בֵּית הַכִּנְסֹת, כְּבֵית הַכִּנְסֹת; פֶּרַכַּת שְׁעַל הָאָרוֹן שֶׁמְנִיחִין בּוֹ הַסְּפָרִים, כְּמִטְּפָחוֹת הַסְּפָרִים. וְאִם הִתְנוּ עָלֵיהֶן, הָרִי הֵן כְּפִי הַתְּנָאִי.

טז. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים שֶׁמִּתֵּר לְמָכֹר בֵּית הַכִּנְסֹת בְּבֵית הַכִּנְסֹת שְׁלִכְפָרִים שְׁלֹא עָשׂוּ אוֹתָהּ אֲלֵא עַל דַּעַת בְּנֵי הַכֶּפֶר לְבָדָם, שֶׁתְּהִיָּה לָהֶם לְהִתְפַּלֵּל בָּהּ, הִיא שְׂאִם רָצוּ כָּלָם לְמָכְרָהּ, מוֹכְרִין. אֲבָל בֵּית הַכִּנְסֹת שֶׁלְּכָרְכִין הוּאִיל וְעַל דַּעַת כָּל אֲנָשֵׁי הָעוֹלָם נַעֲשֶׂה, שֶׁיָּבֹא וְיִתְפַּלֵּל בּוֹ כָּל הַבָּא אֶל הַמְּדִינָה נַעֲשֶׂה שְׁלָכַל יִשְׂרָאֵל, וְאִין מוֹכְרִין אוֹתוֹ לְעוֹלָם.

יז. בְּנֵי הַכֶּפֶר שֶׁרָצוּ לְמָכֹר בֵּית הַכִּנְסֹת שְׁלָהֶן, אוֹ לְבָנוֹת בְּדָמִים בֵּית הַכִּנְסֹת אַחֵר, אוֹ לְקִנּוֹת בְּדָמִים תְּבָה אוֹ תּוֹרָה צְרִיכִין לְהִתְנֹת עַל הַלּוֹקָח, שְׁלֹא יַעֲשֶׂה אוֹתוֹ לֹא מְרַחֵץ, וְלֹא בְּרִסְקִי וְהוּא הַמִּקְוֹם שֶׁמַּעֲבִדִין בּוֹ הָעוֹרוֹת, וְלֹא בֵּית הַטְּבִילָה, וְלֹא בֵּית

הַמִּים. וְאִם הִתְנוּ שְׂבָעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר בְּשַׁעַת
מְכִירָה, שְׁיֵהָא הַלּוֹקַח רִשְׁאֵי לַעֲשׂוֹת בּוֹ כָּל אֱלוֹ מִתָּר.

יח. וְכֵן אִם הִתְנוּ שְׂבָעָה טוֹבֵי הָעִיר בְּמַעֲמַד אֲנָשֵׁי הָעִיר עַל
מוֹתֵר הַדָּמִים, שְׁיֵהִיו חֲלִין הָרִי אֱלוֹ חֲלִין. וְכִשְׁלֹקְחִין הַדָּמִים
וּבּוֹנִין מֵהֶם בֵּית הַכִּנְסָת אַחֵר, אוֹ שֶׁקְּנוּ מֵהֶן תְּבָה אוֹ מְטַפְחוֹת
וְתִיק, אוֹ סְפָרֵי חֲמֻשִּׁין אוֹ סֵפֶר תּוֹרָה הַשָּׂאֵר יִהְיֶה חֲלִין כְּמוֹ
שֶׁהִתְנוּ, וַיַּעֲשׂוּ בּוֹ מָה שִׁירְצוּ.

יט. וְכֵן אִם קָבְלוּ עָלֵיהֶן כָּל אֲנָשֵׁי הָעִיר, אוֹ רַבִּם, אָדָם אֶחָד כָּל
מָה שֶׁעָשָׂה, עָשׂוּי, וּמוֹכֵר וְנוֹתֵן לְבָדּוֹ כְּפִי מָה שִׁירְאָה, וַיִּתְּנָה
כְּפִי מָה שִׁירְאָה.

כ. כִּשֵּׁם שֶׁמִּתָּר לָהֶן לְמִכּוֹר בֵּית הַכִּנְסָת, כֶּךָ נּוֹתְנִים אוֹתוֹ בְּמִתְּנָה,
שְׁאֵלוֹ לֹא הִיָּה לָהֶן לַצָּבוֹר הֵנִיָּה בְּמִתְּנָה זֶה, לֹא נִתְּנוּהָ; אֲבָל לֹא
שׁוֹכְרִין אוֹתָהּ, וְלֹא מִמְשַׁכְּנִין אוֹתָהּ. וְכֵן כִּשְׁסוֹתְרִין בְּתֵי כִנְסִיּוֹת
לְבָנוֹתָן, מִתְּרִין לְמִכּוֹר וּלְהַחֲלִיף וּלְתֵן בְּמִתְּנָה הַלְּבָנִים וְהַעֲצִים
וְהַעֲפָר שֶׁלָּהֶן; אֲבָל לְהַלְוֹתָן, אֲסוּר, שְׁאִין הַקֹּדֶשֶׁה עוֹלָה מֵהֶן
אַלֵּא בְּדָמִים, אוֹ בְּהִנְיָה שְׁהִיא כְּדָמִים.

כא. רְחוּבָה שֶׁלְּעִיר אֶף עַל פִּי שְׁהָעָם מִתְּפַלְלִין בּוֹ בַּתַּעֲנוּיּוֹת
וּבְמַעֲמָדוֹת, מִפְּנֵי שֶׁהַקְּבוּץ רַב, וְאִין בֵּית הַכִּנְסָת מְכִיל אוֹתָם
אִין בּוֹ קִדְשָׁה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא עֲרָאִי וְלֹא נִקְבַּע לְתַפְלָה; וְכֵן בְּתֵים
וַחֲצֵרוֹת שְׁהָעָם מִתְּכַנְסִין לָהֶם לְתַפְלָה אִין בָּהֶן קִדְשָׁה, מִפְּנֵי
שֶׁלֹא קָבְעוּ אוֹתָם לְתַפְלָה בְּלִבָּד, אֲלֵא עֲרָאִי מִתְּפַלְלִין בָּהֶן,
כְּאָדָם שֶׁמִּתְּפַלֵּל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.